Ч. 93. Чернівцї, недїля дня 28. квітня (10. мая) 1896. Рочник XII.

ПЕРЕДПЛАТА

на „Буковину“ виносить
на цїлий рік 10 зр. — кр.
на чверть року 2 „ 50 „
місячно . . . . 1 „ — „
для заграницї 20 рублїв або 40 франків.

Поодинокі числа по 6 кр. в бюрі ґазет Л. Горовіца в Чернівцях, ул. головна ч. 17.

БУКОВИНА

ВИХОДИТЬ

щодня кромі недїль і руских сьвят о год. 5. по пол.

Редакция і Адмінїстрация „Буковини“ находить ся в Чернівцях (ул. Петровича ч. 2.)

Оголошеня приймає ся за оплатою 6 кр. від стрічки; а в „Надісланім“ по 10 кр. від стрічки.

Реформа виборча.

В четвер приняла австрийска рада державна в третїм читаню правительственний проєкт реформи виборчої 234 голосами против 19. Сим положено підвалину для полїтичної будуччини Австриї. Великий рух між упослїдженими масами народу викликав борбу, а від 10-го жовтня 1893 р., коли ґр. Таффе предложив свій проєкт реформи виборчої, не сходила та справа з порядку дневного. Два мінїстерства спіткнули ся на нїй, бо не брали ся до неї досить зручно. Проєкт Таффого віддавав куриї міст і сїл на поталу доси упослїджених мас через признанє загального права голосованя, а проєкт коалїцийного мінїстерства не узнавав того голосованя зовсїм. Аж в проєктї Баденїого-Ріттнера сполучено великий поступ полїтичного законодавства з консервативними і державними ґваранциями так, що проєкт той щасливо і без незвичайних трудностий перейшов; в нїм признано загальне право голосованя, але не дано єму виключного панованя над всїм.

Коли ґр. Баденї внїс дня 16-го лютого с. р. свій проєкт, дивували ся, як він хоче єго переперти, коли не має постійної більшости в парляментї, а не то аж потрібних двох третин. Як бачимо, помимо всего єму се удало ся, і тут годї не признати єму незвичайної зручности, котрій вправдї сприяло також безголовє в поодиноких партиях, головно в нїмецкій лїберальній лївици.

Палата послів признала упослїдженим доси масам 72 мандати. Звичайно кидає ся при згадцї о тім гарну фразу: велика більшість палати пересьвідчила ся, що тим масам дїяла ся кривда, отже щоби се направити, признала їм 72 мандати. Так оно говорить ся, а в дїйсности річ стоїть так, що признанє такого малого числа мандатів значить нїчого иньшого, як розпочатє з тими масами правильної борби. Доси провадили робітники з своїми проворними провідниками на чолї нерівну борбу, борбу нерівним оружем, а се виходило часто в некористь тих beati possidentes, до котрих зачисляють ся передовсїм консервативні сторонництва. Введенєм ухваленої реформи виборчої в житє примушує ся ті упослїджені маси до отвертої борби парляментарної, де они на довгі, предовгі лїта будуть в меньшости. Правда, се не дуже гарний гороскоп для тих нових послів, але одно може і повинно їх потїшити: они вплинуть на закостенїлих консерватистів своїми живими ідеалами, они внесуть в законодатну палату нове, рухливе житє — і в тім лежить велика вага сего проєкту реформи виборчої.

Згадаймо ще раз часи, де велика більшість нашої ради державної, зложена з нїмецкої лївицї лїберальної, польского кола і клюбу Гогенварта, неохочо брала ся до полагодженя сего великого питаня, згадаймо, як ті сторонництва зволїкали єї за часів коалїцийного мінїстерства, а тепер чомусь они не то що не противили ся ухваленю предложеного проєкту, противно власне они своїми голосами довели до ухваленя єго. Ся зміна тактики мусить мати свої глубші причини. Самі ті сторонництва були і є неспосібні до переведеня такого важного дїла, а упослїджені перли їх до стїни, тож коли явив ся кабінет, котрий не відберав їм всего, а все таки успокоював зворушені маси, они, хоч би і як не хотїли, мусїли той кабінет підперати. Коли они не можуть самі провадити, то мусять датись провадити. Звичайно така значуча реформа є дїлом компромісу добровільного, але у нас о такім компромісї в сїм разї годї говорити. Що сим разом стало ся, то сталось під натиском примусу, а се відбило ся на нарадах і ще відібє ся при самих виборах.

Велике дїло докінчене: ті, що бороли

ВСЯЧИНА.

Кілько весїль буває на Буковинї. Розуміє ся, не кождого року однакове число Буковинцїв женить ся. Але ріжниця поміж поодинокими роками все таки не мусить бути дуже велика. Маємо в руках обчисленє нових супружеств на Буковинї з року 1893. Того року було в нас 5.482 весїль: коли се число порівнати з числом весїль в иньших краях, то треба сказати, що буковиньскі матери не мають чого так дуже нарікати на брак женихів для своїх доньок. Варто розглянути ся, в якім віцї тих 5.482 пар побирало ся. Найбільше двайцять лїт мало 1973 відданиць, лїт 20—24 мало 1522 відданиць, лїта 24—30 мало 1010 відданиць. Відтак було 584 відданиць в віцї від 30 до 40 лїт, 265 в віцї від 40—50 лїт і 128 таких, що вже їм по 50 лїт минуло.

Найбільша частина молодих (женихів), бо 2506, мала лїта 24 до 30; на другім місци стоять ті, що мали до 24 роки — таких було 1730. Женихів, що мали від 30—40 лїт, було 852; таких, що мали 50 до 60 лїт, ще їм забагало женити ся (!), було 415, а 73 було таких, що мали вже більше, як по 60 років. Тепер же цїкава річ, кілько з них було молодцїв, а кілько вдівцїв. Б 4160 випадках весїль побирали ся молодята „вольні“, так як належить ся. В 601 випадках женили ся вдівцї з незамужними, в 411 випадках і він і она були повдовілі, а в 310 випадках виходили вдови за нежонатих. Дехто каже, що на Буковинї що раз меньше люди женять ся, бо біда; але повисші числа доказують щось иньше; у нас ще хвалабо відбуває ся що року „порядне“ число весїль.

Новий ужиток з фоноґрафу. Фільольоґи сперечають ся, чи давні греки і римляни так само вимавляли слова, як ми вимавляємо в школах, і ми не можемо нїяк довідати ся, як давно вимавляли ся слова. На будуче, завдяки фоноґрафови, таких суперечок не буде; слїдуючі поколїня будуть докладно знати вимову тих народів, що жили разом з нами, але вже були на вимертю. До таких народів належать Куанктіли, племя індиян на півночи-заходї північної Америки. Професор Boas вибрав ся поміж них з фоноґрафом, казав їм говорити в него і має тепер дванайцять фоноґрафічних валків, повних їх мови, з котрих по сотках лїт, коли племя вже вигине, можна буде почути єго мову.

Телєфон на Сагарі. Інжинер Bayolle з міста Біскри в Альжирі поставив телєфон поміж Біскрою а оазою Tugurd на пустинї Сагарі, віддаленою о 250 кільометрів. На тім мабуть не скінчить ся, бо лїнїю телєфонїчну мають повести аж у саму глубоку Сагару. На що людям того телєфону? Трудно зрозуміти; але мабуть оплата річна за уживанє телєфону на пустинї мусить бути значно низша від нашої, а підприємцї мусять певно числити і на таких сагарских абонентів, як льви, тигри, пантери і струсь африканьский.

Найбільшим містом по Льондонї вже не єсть Париж, тілько Новий Йорк. Американцї завидували Европейцям, що у себе мають два найбільші міста у сьвітї, отже долучили передмістя до Нового Йорку і тепер се місто числить 3,195.000 мешканцїв, отже по Льондонї єсть другим з ряду. Тепер Американцї оглядають ся довкола, як би до так побільшеного міста прилучити ще які два мілїони і показати сьвітови, що стара Европа в жадній справі не може видержати конкуренциї зі Сполученими Державами.

Лише один поцїлуй. На унїверситетї в Упсаля в Норвеґії був перед лїтами молодий, тихий студент, що дуже пильно студіював свій фах, але не мав відповідних материяльних средств, аби міг цїлком спокійно і безжурно ним заняти ся. Та помимо тяжкої борби він не покидав гадки докінчити свої студиї і удержував ся з письменних робіт та приватних лекций. Хоч він мало бував в товариствах, то всї єго любили задля єго честного характеру і доброго серця. Раз стояв він з своїми товаришами на площи перед унїверситетом, відпочиваючи по тяжкій працї, аж тут надійшла молоденька, дуже гарно убрана, незвичайно пристойна панна з якоюсь старшою панею. Студенти з подивом дивили ся в слїд за нею, а коли она вже так далеко відійшла, що не могла чути їх слів, сказав один: „Справдї, поцїлувати такі усточка — то варта мілїон.“ Герой сего оповіданя подумав хвильку, а потім сказав скоро: „Менї здає ся, що я міг би дістати один поцїлуй!“ „Що? чи ти збожеволїв? Ти знаєш єї?“ „Нї, але проте я думаю, що она мене поцїлувала би, коли-б я єї о те просив.“ „Що, тут на площи, перед нами всїма?“ „Так.“ „З власної волї?“ „Розуміє ся; чи ви думаєте, що я був би такий безвстидний і си-

K.K. ZEITUNGS-STEMPEL

ся за розширенем виборчого права, можуть гордо сказати, що оно в великій мірі їх заслуга, а тепер они мусять то діло докінчити, мусять в парлямент вислати людий справді поступових, що могли би гідно і з достоїньством заступати своїх виборців, а тим доказати великому совітови, що бороли ся о то, що їм належить ся і чого гідні.

Слота.

Пишучи се, я мушу затирати руки з зимна, бо закостеніли, хоч нині маємо день 9. мая. Не маємо потїхи з красного звичайно місяця, цїлий тиждень паде дощ, а на дворі так холодно, що легенько одягненому годї виходити з хати. Небо застелене хмарами, земля вже через міру мокра, вся робота в поли спинена.

Ще як би прийшло ся жалувати тілько за ясним сонцем та за тим, що не можемо оглядати цвитучих садів і слухати веселих пташків, то се можна би переболїти. Але-ж бо мало того; треба побоювати ся, що з тої слоти буде й велика шкода, не буде жнив таких, на які кождий селянин мав надію. Весна сего року пізна, але проте ще рік міг би бути зовсїм добрий. Як би настали зараз теплі днї, то вся застановлена робота в поли пішла би шпарко вперід і можна би наздогонити то, що опізнило ся. І мокра весна не пошкодила би занадто, як би потім настали сухі днї. Але як у всїм потрібна міра, так і в дощи єї потрібно. Як за мало дощу зле, так і за богато також зле. В декотрих сторонах (на щасте, не наших) були повени. За те в нас довге зимно і вогкість незвичайно пошкодило на поля і сади — і ми будемо дякувати Богу, коли шкоди від зимна і води сяк-так до осени вирівнають ся.

Холодний і мокрий місяць квітень стримав в богато місцевостях роботу в поли. Ще далеко не всюди обробили люди поле, а надія, що все можна буде надолужити в першім тижни мая, завела всїх. Коли й засьвітило на годинку-дві сонце, то поле було таке мокре, що годї до него брати ся з плугом та бороною. А на оброблених уже полях озимина і трави здержали ся у своїм ростї; ярина-ж не зійшла добре. Найбільше потерпіли у нас сади. Заносило ся на цьвіт богатий і коли би була погода, то певно сади білїли би від цьвіту. В таку-ж слоту цьвіт не може завязати ся, отже й овочів не буде богато.

Худоба не має доброго богатого пасовиска, долини під водою. Все те вправдї не вказує ще, що ми сего року доконче будемо мати неврожай, але що втрату будемо мати велику, то річ певна. Коли май не допише господареви рільному, то се гірше лихо, ніж як не допише мешканцям міст. Тому селяни наші з тугою вичікують погідних днів.

П.

НОВИНКИ.

Чернівцї, дня 9-го мая 1896.

Іменованя. При черновецкій дирекциї почт іменовані асистентами Альойс Пшігода, Франц Фридрих Кити і Кароль Целиньский. — Управителї лїсів Пінтео Тернавеану в Дорнаватрі і Альфред Михалович в Пожориттї іменовані дїйсними лїсничими.

Торжественна інсталяция впр. архиепископа і митрополита Аркадія Чуперковича відбуде ся в вівторок дня 19-го с. м., о 8-ій годинї зраня в гр. пр. церкві катедральній. Цїсарским комісарем назначений ц. к. президент краю ґр. Леопольд Іоес.

Читанє статутів Рускої Каси в Чернівцях вівбуде ся з непередвиджених причин не завтра в недїлю, лише в понедїлок о 6 год. перед вечером. Просимо інтересованих явити ся точно о 6 год. в Народнім Домі.

В справі будови польского театру у Львові приїхали до Львова проф. Ферстер з Відня і будівничий Завейский з Кракова. Місце під театр задумано взяти на площи Ґолуховских, отже там роблять ся тепер дослїди, на скілько тамошний ґрунт може видержати тягар будинку. Проби починені в кількох місцях показують, що вода підверх не сягає низше 5 метрів глубини, а в другім місци в тій глубинї натрафлено на сьмітє і гній, що колись мешканцї Львова туди вивозили.

Молодий самоубійник. Від короткого часу се вже другий випадок самоубійства між ґімназияльною молодїжю в Радівцях. Вчера зраня відобрав собі ученик VIII-ої кл. ґімназияльної Віктор Перчец, син гр. пр. пароха з Ґраничешт, житє вистрілом з револьверу. Коли ґаздиня дому ввійшла зі страхом в хату, найшла єго вже вмерлого. Причина самоубійства доси ще не вияснена.

За обманьство ставали сими днями перед трибуналом судїв присяглих в Станїславові три селяни і одна селянка з Цїневи, повіту калуского. Справа була така: Ілько Олексин і Юрко Павич постановили затягнути позичку в калускім товаристві задатковім на ґрунт — однак не на свій, але Анни і Михайла Библів. Отже намовили Стаха і Катерину Турчинів, щоби пійшли з ними до Калуша і представили їх нотареви пок. Мих. Бачиньскому за Библів. Нотар зробив три скрипти довжні на річ калуского товариства задаткового, а Турчини підписали ті скрипти яко Анна і Михайло Библи, побрали позичку і подїлили єї між себе, так що Ілько Олексин взяв собі 200 зр., Юрко Павич 150 зр., а Турчини 60 зр. Справа пійшла добре. Аж по часї з'являє ся одного дня у Михайла Библа екзекутник і фантує всї движимі річи на покрите залеглих рат банкових. Катерина Библова сьвідома того, що нїколи гроший не позичала, а навіть нїколи в Калуши не була, зробила донесенє до суду і нитка по нитцї обманьство викрило ся. Трибунал засудив на підставі вердикту судїв присяглих (котрі заперечили питанє що-до наміру несеня шкоди висше 300 зр., а потвердили таке питанє що-до шкоди висше 25 зр.) Ілька Олексина на пять місяцїв, Юрка Павича на сїм місяцїв, Стаха Турчина на три місяцї вязницї, а Катерину Турчанову увільнив.

Сфальшованє завіщанє. В Гостові коло Товмача вмер 1893 р. властитель реальности Николай Зубрицкий. По єго смерти виказала ся єго жінка Анна завіщанем, в котрім записано їй цїлий маєток, хоч всї знали, що они жили все в незгодї. Вкінци удало ся кревному Зубрицкого зібрати докази, що завіщанє те сфалшував на жаданє Анни Зубрицкої покутний писар Цьолек вже по смерти Николая Зубрицкого. Минувшого року засудив суд в Станїславові Анну Зубрицку на 5 місяцїв вязницї, але на внесений рекурс приказав найвисший трибунал перевести вдруге карну розправу. Єї переведено сими днями в Станїславові і увільнено Анну Зубрицку від вини і кари.

В польскім театрі в Чернівцях грають нинї прекрасну комедию Pan Damazy. Черновецкі Поляки взяли собі мабуть приклад з Русинів в декотрих сторонах і свого театру не підпирають, хоч заслугує на підпору. На остатнім представленю видїли ми досить споре число Русинів.

лував єї?" „Ну, коли тобі се удасть ся, то даю тобі 1000 талярів" — сказав один. „Я також! я також!" — сказали иньші. Словом з'обовязали ся молоді люди, що дотримають даного слова. Відважно станув наш молодий а гарний мужчина перед панною і сказав: „Панно, моя доля у ваших руках!" Она стала і здивована поглянула на него. Він назвав своє імя, своє занятє, свої цїли, свої вигляди і розповів добродушно слово в слово все, що він з своїми товаришами умовив. Она уважно вислухала єго, а коли він скінчив і з поважанем ще раз уклонив ся, сказала червонїючи, але чемно: „Ну, коли моя маленька услуга може тілько доброго вчинити, то було би гріхом, вам того не зробити". З сими словами поцїлувала молодого мужчину і пішла собі далї. Слїдуючого дня закликали єго до ґубернатора. Він хотїв побачити того молодого чоловіка, що відважив ся просити єго доньку на публичній площи о поцїлуй і, що гірше, одержав єго. Зі зморщеним чолом приняв ґубернатор студента, оглянув єго від ніг до голови, але вкінци розпочав розмову, котра тревала цїлу годину і зробила на него таке добре вражінє, що він попросив молодого студента, аби підчас своїх студий їв обід у него. Для студента минули тепер часи недостатку і він віддав ся так цїлковито своїм студиям, що скоро став найповажнїйшим студентом на цїлім унїверситетї, а ледви минув рік від першого поцїлуя, він дістав від ґубернатора позволенє, вдруге поцїлувати єго доньку і назвати єї своєю нареченою. Пізнїйше став він великим ученим, котрого твори так довго будуть мати значінє, як довго істнувати муть природничі науки.

Флюороскоп. На першу вістку про відкритє Рентґена Едісон мав сказати: „Єсть то припадок найважнїйший з всїх тих, які лучили ся в 19. столїтю." Тому, що перша вістка о промінях Рентґена була припадкова, то Едісон міг сьміло назвати се відкритє припадковим, а що правду казав о вартости сего відкритя, видко з того, що щораз більше єго улїпшують; можна сказати, кождий день приносить в тім взглядї якусь новину. І так зладжено недавно флюороскоп, приряд такий, що без фотоґрафованя можна крізь него бачити кістяк власної або чужої руки, „зміст" пуляреса, деревляної скринки і т. п. Флюороскоп може дуже прислужити ся і науцї, а також може мати велике практичне значінє. Переконали ся, що н. пр. вино, як єго піддати дїланю промінїв Рентґена, показує на яву ріжні тайни, які до недавна міг лише хемик оглядати. У фалшованім винї показали ся якісь темні плями. Хемічний розбір виявив, що ті плями походять з фуксини, уживаної до закрашуваня червоних вин, і з кислот: амильової і ґлїцеринової. В чистім винї не було жадних плям. Для „фабрикантів" вина се відкритє не дуже вигідне, хоч потїшають ся надією, що не зараз настануть часи, коли любителї вина будуть приходити до реставрациї з маленьким „флюороскопиком" в кишенї від камізельки. Але вино і єго любителї обходять нас мало; фактом єсть, що флюороскоп може мати велике значінє в хірурґії і поведе сю науку на новий шлях, а бодай улекшить єї розвій і так уже великий в остатних часах. Кождий знає, що хірурґія значно випередила медицину. Богато недуг, які давнїйше уважали за невилїчимі, хірурґія лїчить нинї зовсїм. Медицина чимсь подібним не може похвалити ся, хиба тим, що за остатних 100 лїт винайшла щіпленє віспи, котре справдї помагає против віспи. Іменно сего року в маю минає сто лїт як уживають щіпленя против віспи. На иньші недуги винаходили за той час ріжні лїкарства, але жадне дотепер не показало ся радикальним.

Як скоро ростуть рослини. Не можемо вправдї чути, як трава росте, але видїти зріст рослин справдї можна. Особливо на бамбусовій рослинї можна се цїлком добре бачити. Пише о тім проф. Григорій Кравс в записках ботанїчного города в Buitenzorg. Один паріст бамбусовий за 58 днїв обсервациї приростав щодня о 23 центиметри, а иньший за 60 днїв обсервациї приростав щодня о 20 цтм. Найвисші прирости денні доходили $42^1/_2$ цтм., а одного дня молода лїторость піднесла ся за 24 години о 57 цтм., отже більше як о пів метра, а на год. о 2 цтм. Коли на той ріст дивити ся через побільшаюче скло, то можна єго бачити, як прибуває.

Найстарший кіт. Звичайні коти жиють лїт 10 до 12. Француска ґазета Revue scientifique подає вістку, що був кіт, котрий дожив 16 лїт, значить: великої старости. Але часопись l'Eleveur пише, що жиє ще кітка, котра родила ся 1868 р., отже має 28 лїт. Находить ся та кітка у дверника замку Rambouillet; до 1892 року мала она котята, котрих загальне число виносить звиш 200. Старушка-кітка є зовсїм здорова, але має вже всего чотири зуби.

Найбільшою фабрикою, в котрій суть заняті женщини, єсть державна фабрика тютюну

† **Кардинал Ґалїмберті.** Дня 7-го с. м. помер о 1-ій годинї зполудня в Римі кардинал Людвик Ґалїмберті. В нїм втратив Ватикан одного з найповажнїйших і найбільше умірковaних членів. Кардинал Ґалїмберті родив ся 1838 р. в Римі і став по одержаню докторату богословія і прав професором церковної історії при семинариї пропаґанди. Молодий сьвященик звернув скоро на себе увагу своїм великим талантом яко церковний писатель, і папа Лев XIII. повірив єму редакцию свого орґану Moniteur de Rome. Небавом опісля став він секретарем конґреґациї для надзвичайних церковних справ і в часї спору між Іспанїєю а Нїмеччиною о острови Каролини, коли вибрано папу мировим судиєю, випрацював дипльоматичний акт, котрим признав ті острови Іспанії. При сїй нагоді навязав він зносини з нїмецким канцлером Бісмарком і взагалї з впливовими особами в Берлинї. В квітни 1867 р. іменовано Ґалїмбертіого апостольским нунциєм у Відни. Єго дїяльність на тім визначнім становищи не ограничала ся на скріплене приязних відносин між Австро-Угорщиною а Ватиканом, але заразом він все впливав згідливо між Ватиканом а дворами в Берлинї і Петербурзї. Єму належить ся заслуга задля щасливого полагодженя справи познаньского архиепископства, обсадженя угорского прімату і зближеня до Росиї. У Відни мав Ґалїмберті все приязні зносини з дипльоматами і аристократациєю, у котрих зискав симпатию. В 1893 р. одержав достоїньство кардинала, але остав ще через кілька місяцїв у Відни яко пронунций, а опісля пішов відзначений великим хрестом ордерів Стефана і Франц Йосифа до Риму, де став членом сьв. колеґії. Єго уважають визначним заступником мирної полїтики папи і рішучим прихильником тридержавного союза. Колеґія кардиналів утратила в нїм безперечно одного з найповажнїйших своїх членів.

Злосливі брехнї „Ґалїчанїна“. Нї в однім напрямі не вспів сей орґан московскої аґенциї таких осягнути успіхів, переймаючись московскими прикметами, як на полї видумок і брехнї, вицїлених очивидно вельми хитро до вибраної ним жертви. В тім напрямі він незрівнаний мистець і можна до него приложити народну примівку: на брехнї сидить, брехнею їде і брехнею поганяє.

Недавно подав „Ґалїчанїн“ в новинках вість нїби то з Відня, що мінїстерство для покритя видатків получених, з наданем кардинальства, постановило дати Є. Е. кардиналови Сембратовичеви підмогу 16.000 р. однак не могло в буджетї найти на се покритя. Аж тепер правительство нїбито порадило собі в тім клопотї, позаяк застановить на довший час роздаване підмог для „нуждающих ся“ сьвящеників і сим способом покриє сей видаток для кардинала. Ми — читаємо в *Правдї* — засягнули у Віднї в компетентних сферах докладного поясненя сеї справи і можемо рішучо запевнити, що се звичайна злослива видумка і брехня „Ґалїчанїна“, а куди вона вицїлена, се легко вгадати! Отак поступає „руска часопись“, що, мовляв п. Романчук, хоч „кепско, але пише по руски“!

За пятку — тисячі. Добрий інтерес зробили два Віденьцї на послїдних перегонах запрягових у Відни. Зпоміж многих запрягів, що ставали до перегонів, найменьшу робив надію один, званий „прецлярем“ (Brezelbub), то і найменьше на него ставлено; поставило лиш двох Віденцїв: віденьский фіякер Фішер 5 зр. і ювілер, Прінц 10 зр. Тимчасом „прецляр“ станув перший коло мети і виграв. Фішерови виплачено зараз 2414 зр. а Прінцови два рази тілько.

Новий бурмістр Відня, Йосиф Штробах, уродив ся в Верштатї в північних Чехах дня 24-го грудня 1852 р. Скінчивши народну школу, вступив 12-лїтним хлопцем на науку до торговлї свого стрика Йос. Штробаха і научив ся там книгарства і переплетства. В р. 1870 вступив до уряду почтового в Верштатї, здавав в р. 1871 експедиторский іспит і зложив присягу службову. Але таки того самого року лишив службу при почтї і пустив ся в подорож по Нїмеччинї на цїлий рік. В р. 1872 прибув до Відня і приняв місце в однїй з перших книгарень, котра головно торгувала приборами науковими. Таку-ж саму власну торговлю заложив собі Штробах по 10 лїтах в р. 1883 і держить єї доси. Від р. 1893 належить до ради міскої, а по єї розвязаню покликано єго до прибічної ради управляючого комісаря.

Покарана самохвальба. Один каменяр в Ревли, в Росиї, якийсь Касперзон, оголосив в „Ревельскій Ґазетї“, що заплатить 3.000 рублїв тому, хто найде на памятниках з єго фабрики яку небудь хибу. За кілька днїв найшов ся ласий на 3.000 рублїв п. Поворотов і оголосив публично, що готов показати Касперзонови на памятниках єго роботи не одну але й більше хиб, однако наперед мусить каменяр дати обіцяні 3.000 рублїв в треті руки. Касперзон відповів, що єго фірма досить знана і маюча і не потребує давати гроший в треті руки, а Поворотова відіслав з претенсиями на дорогу судову. Очивидно, Касперзон не брав собі тої справи поважно, але за тоє брав єї дуже поважно Поворотов. Він услухав ради каменяра і виступив перед суд з жалобою та з просьбою о визначене комісиї, зложеної зі знатоків, аби розслїдила памятники з фабрики Касперзона. Знатоки пішли на кладовище, оглянули памятники і найшли в них дїйсно богато дїр, латанини і иньших хиб. На основі тих оглядин видав суд вирок, котрим засуджував Касперзона на заплачене 3.000 рублїв Поворотову. Касперзон зголосив відклик до висшого суду і подав на свою оборону, що єго оголошене в ґазетї не можна брати на правду, бо то була лише купецка рекляма, а за рекляму купець не відповідає. Але суд був иньшого погляду як Касперзон і затвердив вирок першої інстанциї, бо — як мотивував — оголошене купця в ґазетї треба уважати за зобовязане.

Щоби мати здорові зуби, треба ось що знати і робити: Зуби чорнїють і стають дїраві від всїляких квасів та від гнитя оставших за зубами частин страви. Такі кваси, як н. пр. оцет, квасні яблока і т. д. нагризають і псують на зубах т. зв. шкливо. Длятого по всяких квасних стравах треба зуби виполокати. В случаях, коли по квасних стравах дістане ся оскому, добре єсть витерти зуби мілкою солию і виполокати теплою водою. Взагалї єсть добре натирати зуби рано і вечер солию, а зуби будуть дуже білі; лиш сіль не повинна бути дуже остра. Дїтям дуже квасних страв не треба давати. Цукор і дуже солодкі страви так само шкодять зубам, бо з цукру і тих страв творить ся в ротї т. зв. квас молочний, котрий так само як і иньші кваси нагризає шкливо на зубах. Родичі, що дають дїтям богато цукру і всїляких солодощів, самі псують їм зуби. Не треба гризти зубами твердих дуже річий, н. пр. гризти оріхи, розкусувати нитку і т. д. Так само по горячій страві не треба зараз пити студеної води або якого иньшого студеного напитку, а по студенім напитку не треба зараз їсти горячої страви. Не треба довбати в зубах острими річами, як голкою, шпилькою або кістяним довбачем; найлїпше затятим гусячим пищаком. Коли сподом насяде на зубах т. зв. зубовий камінь, котрий осїдає з слини, треба єго осторожно відпилувати і зіскробувати тупим ножиком, бо він відриває ясна від зубів і відслонює їх коріне. На зубах осїдає часто рід грибків, котрі відтак точать ткань зубову, а грибки ті осїдають найлекше тогди, коли межи зубами щось гниє. Длятого по кождім їдженю треба зуби очистити і виполокати, а коли зуби мимо того зачинають псувати ся, то найлїпше уживати до полоканя надманґанового калї (Kali hipermanganicum), котре нищить грибки і всяку гниль. Надманґанового калї можна дістати в аптицї за пару крейцарів. Чотири, пять зеренець з него завбільшки проса до склянки теплої води вистане. Вода від него стане червона; за міцна отже й не добра до полоканя така вода єсть тогди, коли она темно червона і аж фіолєгова. Тою водою можна полокати також і горло. Дуже добре єсть чистити зуби щіточкою і уживати до того порошку від зубів, але щіточка не повинна бути за тверда, а порошок має бути дуже мілкий. Щіточкою треба чистити зуби не лиш з боку, але й зверха та із середини. Дїтий треба змалку приучувати до того, щоби чистили собі зуби. Маленьким дїтям, котрим вже виколе ся кілька зубчиків, треба часто давати шкірку з хлїба з дрібкою мякушкою на нїй, але хлїб не повинен бути зовсїм сьвіжий; они гризучи шкірку, чистять собі заразом і зуби. Скоро лиш в зубі появить ся маленька дїрка, треба єї дати запльомбувати.

Дрібні вісти. До опери в Кракові заанґажовано між иньшими п. Александра Мишуґу і панну Саломею Крушельницку. — Столїтні роковини першого защіпленя віспи Едвардом Єннером припадають на день 14-го с. м. В Берлинї будуть обходити сей ювілей лїкарскі круги. — Доповняючі вибори до львівскої ради міскої розписані на день 15-го мая. — В Радівцях убив грім Вероніку Скінтей.

Померли в Станїславові Савина Валявска, вдова по пароху в Пшеничниках, в 55-ім роцї житя; — у Варшаві Йосиф Сїкорский, довголїтний редактор тамошної Gazet-и Polsk-ої, знаний яко музик-теоретик.

в Севіллї в Іспанії, в котрій працює звиш десять тисяч робітниць, званих las cigarreras. Тому звиш два місяцї постановили ті робітницї зажадати підвисшеня платнї, до тепер дуже низької. І що стало ся? Два тижнї стояла фабрика бездїльно, відтак девять тисяч вернуло до роботи за ту саму платню, що давно, а тисяч робітниць мерло з голоду в нуждї. І та решта радо була би вернула до фабрики, але заряд фабрики сказав рішучо, що не прийме, бо хоче мати у фабрицї спокій. „Циґарерри“ севільскі дуже побожні і молять ся особливо до Пречистої Дїви та опікують ся дуже статуєю Мадонни de la Victoria, що находить ся перед одною з церков. Так ся тисячка видалених робітниць рішила удати ся під опіку своєї заступницї небесної. В великий четвер „циґаррери“ пішли перед фіґуру, зняли єї з підстави, прибрали в цьвіти, вложили в руки Мадонни просьбу до заряду і понесли єї до фабрики. Директор закладу don Miguel Guesada, побачивши ту процесию, як правдивий Андалюзиець, казав скоро увити вінок з квітів, і коли процесия показала ся на подвірю фабрики, вложив єго на фіґуру Мадонни. Циґаррери повитали сей обяв побожности радістними окликами і звернули увагу директора, що Мадонна приносить просьбу до него. Don Miguel відчепив папір з рук фіґури і відчитав слова: „Пречиста Дїва просить тебе, аби ти змилосердив ся над бідними циґаррерами Севіллї.“ Прочитавши се директор усьміхнув ся і сказав, що просьбі Матери Божої не може відмовити, приймив віддалені робітницї і обіцяв заняти ся поправою долї всїх робітниць.

Акумулятор сьвітла. Кароль Henry предложив академії наук в Парижи проект акумулятора сьвітла, а радше звернув лише увагу на то, що можна збирати сьвітло сонця так, щоби єго можна переховувати і відтак ним в ночи сьвітити. Свій проект основує він на фосфоресценциї, т. є. він хоче уживати тїл таких, котрі, виставлені якийсь час на сонце, потім самі сьвітять в темнотї. Фосфоресценцию ще до недавна уважали за з'явище маловажне і знали про неї хиба у фізикальних кабінетах. Але відколи пізнали, що і промінї катодальні (Рентґена) розбуджують також сильну фосфоресценцию, то заняли ся нею пильнїйше. А що ріжні тїла, по осьвітленю сонцем, сьвітять відтак довший або коротший час в темнотї, то вже йде лиш о то, аби они могли більше сьвітла втягати в себе і потім довше сьвітити. Henry думає, що фосфоризуючі тїла найлїпше великим зимном охоронювати від страти нагромадженого сьвітла, отже треба переховувати їх в дуже холодних місцях. На нещастє з тої методи нема доси практичної користи, бо роблене морозу коштує богато. Але з того не виходить ще, аби колись в ночи не сьвітили люди дома сьвітлом сонця, назбираним за дня, так як ми, опалюючи свої груби углем, загріваємо ся теплом, котре післало сонце землї в давні а давні часи.

Телеґрами „Буковини“.

З дня 9-го мая 1896 року.

Відень. Рада державна радила над рішенями палати панів що-до гірничого закону. Мінїстер рільництва вступив ся за ними і сказав, що на випадок неприняття тих рішень цїлий закон щезне на довший час або може таки зовсїм. Рішено перейти до специяльної дебати.

Будапешт. На підставі ухвали судового сенату випущено на волю бувшого директора музея красних штук Пульского, котрому закинули ріжні спроневіреня при закупнї образів з заграницї.

Білгород. Болгарский князь поїхав сегодня до Софії назад, а відтам має дня 12-го с. м. виїхати на коронацию царя.

Лїтературне Товариство

„РУСКА БЕСЇДА“

в Чернівцях,

улиця Петровича число 2,

має на складї:

„Ілюстровану бібліотеку“

для молодїжи, міщан і селян, редаґовану Омеляном Поповичем

року 1886, 1887, 1888, 1890, 1891, 1892, 1894, по **1** зр. **20** кр. за рочник, а всї **7** разом за **7** зр.

З пересилкою почтовою **7** зр. **30** кр.

Памятайте на Народний Дім в Чернівцях!

І. Рехенберґа книгарня і папірня в Чернівцях, улиця ратушева 23. Поручаю ся до доставлюваня руских книжок і ґазет. Маю великий склад руских книжок для всїх шкіл. Прибори до писаня продаю по найдешевших цїнах. Для шкіл народних особливо користні услівя.

7—12. І. Рехенберґ.

Др. Іван Сайк

мешкає від 1-го мая

при улицї Головній ч. 22

і ординує від 2 до 4 год. пополудни.

(2—2)

ОСВІН ФЛЄК

в Чернівцях при ул. ратушевій

продає

МАШИНИ ДО ШИТЯ

ручні по 20—50 зр., а ніжні по 35—75 зр.

Окрім того поручає

пневматичні біциклї

по цїнї 80—350 зр.;

переберає вкінци заведенє телеґрафів, телефонів і всякі поправки в тих річах.

(Чет. і нед. 8—12).

Котвиця

Liniment. Capsici comp.

з аптики Ріхтера в Празї, загально признаний **знаменитий усмирюючий лїк на втиранє:** по цїнї 40 кр., 70 кр. і 1 зр.; можна купити у всїх аптиках. Просимо жадати сей **загально улюблений лїк** просто під назвою

Ріхтера Liniment з котвицею

і принимати з осторожностию лише фляшки зі знаним знаком охоронним „Котвиця“ бо лише ті правдиві.

Аптика Ріхтера під золотим львом у Празї.

Поручаємо гостинницю Метрополь Лєрхенфельда в Чернівцях при улици Ратушевій.

Хто хоче

мати красні, добрі і дешеві фотоґрафії, най буде ласкав удати ся до мене!

Фотоґрафую що дня від 7-ої год. від рана до заходу сонця.

За 6 штук беру лише 2 зр.

З поважанєм

Е. РІХТЕР,

7—12. фотоґраф в Чернівцях, ул. паньска ч. 18.

В КОЖДІЙ РУСКІЙ ХАТЇ і ШКОЛЇ

повинна находити ся

Народописна карта

українсько-руского народу,

зладжена д-ром Гр. Величком, видана товариством „Просьвіта“, а виконана в лїтоґрафічнім закладї Андрія Андрейчина у Львові.

Книгарска цїна карти, наклеєної вже на полотнї, виносить 3 зр. 50 кр., а для членів „Просьвіти“ і передплатників „Зорі“ 2 зр. 50 кр., з рекомендованою пересилкою 3 зр.

Купити можна в „Просьвітї“ у Львові, ринок ч. 10.

Наклад невеликий; купуйте чимскорше!

Рух поїздів зелїзничих

важний з днем 1-го мая 1896 після середно-европейского годинника.

Приходять	Поїзди: поспішні			особові			мішані	
до Чернівців								
З Відня, Кракова, Львова, Станїславова, Коломиї і Снятина	11^{28}	.	.	$6^{\underline{57}}$	$10^{\underline{28}}$	$5^{\underline{50}}$		
З Букарешту, Яс, Сучави, Глїбоки	3^{29}	.	.	9^{12}	$10^{\underline{00}}$	$5^{\underline{23}}$		
З Новоселицї, Садаґури	.	.	.	.	.	.	11^{13}	$9^{\underline{50}}$
до Львова								
З Відня, Кракова	1^{30}	$5^{\underline{10}}$		$6^{\underline{55}}$	$9^{\underline{30}}$	9^{55}		
З Букарешту, Сучави, Чернівців, Станїславова	$9^{\underline{55}}$	.	.	$6^{\underline{13}}$	7^{28}	$2^{\underline{01}}$		
З Підволочиск	2^{30}	$10^{\underline{05}}$	.	8^{05}	5^{10}	.		
З „ на Підзамче	2^{18}	$9^{\underline{50}}$	.	7^{42}	4^{45}	.		
Зі Стрия	.	.	.	$12^{\underline{10}}$	8	1^{50}		
З Белзця	.	.	.	8^{00}	5^{45}	.		
Зі Сколього і Стрия	.	.	.	$10^{\underline{10}}$	.	.		
З Відня, Кракова (т. зв. блискавичний потяг)	.	.	$8^{\underline{45}}$	.	.	.		

Відходять	Поїзди: поспішні			особові			мішані	
з Чернівців								
До Снятина, Коломиї, Станїславова, Львова, Кракова і Відня	3^{47}	.	.	9^{41}	$10^{\underline{29}}$	$5^{\underline{38}}$		
До Глїбоки, Сучави, Яс, Букарешту	12^{03}	.	.	$7^{\underline{17}}$	$10^{\underline{48}}$	6^{16}		
До Садаґури, Новоселицї	.	.	.	.	.	.	4^{30}	6^{21}
зі Львова								
До Кракова і Відня		2^{50}	$11^{\underline{00}}$	$4^{\underline{40}}$	9^{55}	$6^{\underline{45}}$		
„ Підволочиск	.	2^{11}	6^{00}	.	9^{30}	$10^{\underline{45}}$		
„ „ з Підзамча	.	2^{25}	6^{14}	.	9^{48}	$11^{\underline{12}}$		
„ Чернівців, Сучави, Яс, Букарешту	6^{10}	.	.	10^{25}	2^{45}	$10^{\underline{15}}$		
„ Стрия	.	.	.	$5^{\underline{22}}$	9^{35}	$7^{\underline{22}}$		
„ Белзця	.	.	.	9^{15}	$7^{\underline{05}}$			
„ Сколього і Стрия	.	.	.	.	.	3^{05}		
„ Кракова, Відня, (т. зв. блискавичний потяг)	8^{40}	.	.	.	.	.		

Підчеркнені числа означують пору нічну від 6 год. вечером до 5 год. 59 мін. рано. — Середно-европейский час ріжнить ся від львівского о 36 мінут, а від черновецкого о 44 мінут; коли на зелїзници є 12 год., то на львівскім годиннику є 12 год. 36 мін., а на черновецкім 12 год. 44 мінут.

Видає товариство **„Руска Рада“** в Чернівцях. За редакцию відповідає **Осип Маковей.**

З друкарнї „Рускої Ради“ в Чернівцях під зарядом Осипа Бучканича.

KUL BIBLIOTEKA UNIWERSYTECKA